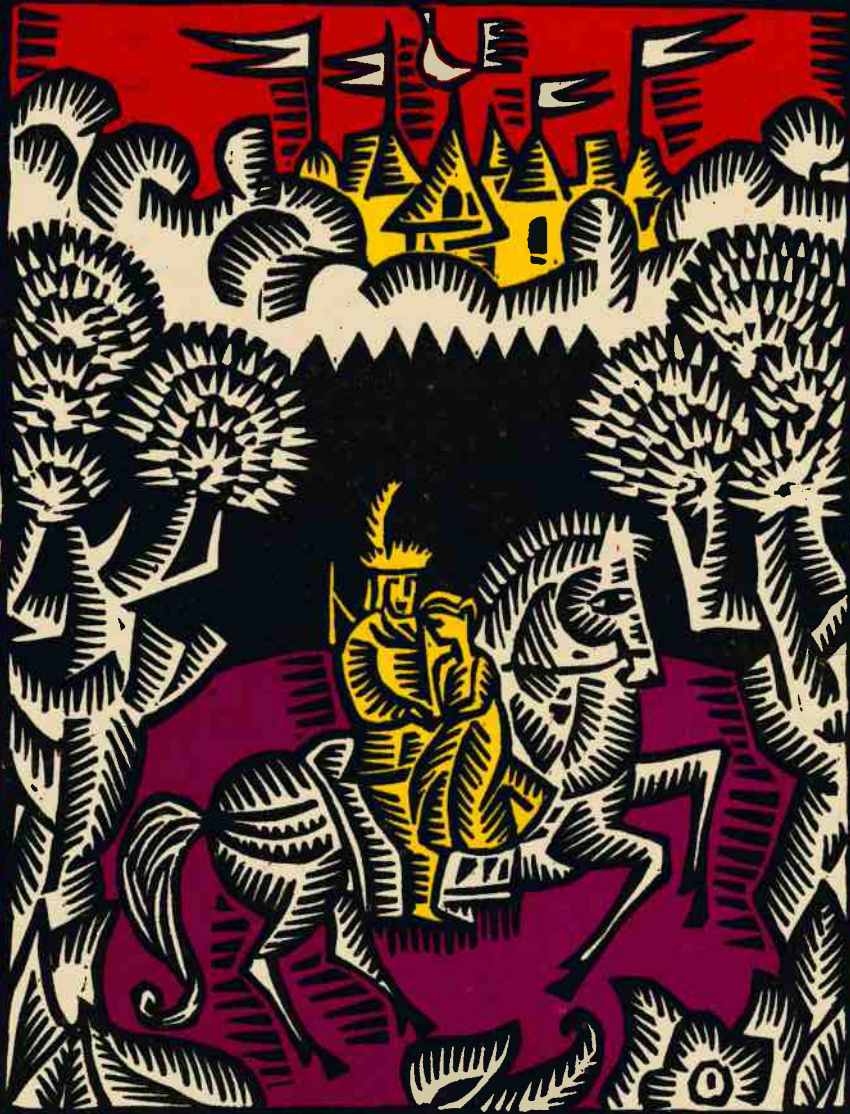

VINGAS KRÉVĒ

AITVARAS

VINCAS KRĖVĖ

AITVARAS

Iliustravo
ALBINA MAKŪNAITĖ

Lietuvių Kultūros Židinio New Yorke
ANTANO MACEIKOS Vardo
BIBLIOTEKA

Skyrius *8-17*

Nr. *57610*

VILNIUS
1 9 7 0

LA KŠTINGALA

P I R M A S P A D A V I M A S

SENIAI, labai seniai, gal mūsų krašte, gal kur kitur, gyveno savo dvare labai turtingas ponas. Jis turėjo vieną vienintelę dukterį, tokią gražią, tokią skaisčią ir malonią, jog kiekvienas, kuris ją pamatydavo, tuoj pamildavo ir, jos nebematydamas, nebegalėjo gyventi.

Kai ji buvo dar labai maža, mirė jai motina, pasiliko tas ponas vien tik su savo maža dukryte: nebeturėjo daugiau nei vaikų, nei giminių, nei artimų sau žmonių. O kadangi turtai buvo dideli, dvarai jo buvo platūs, o dukrytė buvo tik viena, lepino ją, kiek tik galėdamas, ir pataikavo kiekvienam jos norui. Ir patsai gyveno labai triukšmingai, nes norėjo, kad jo dukrytė nenuobodžiautų. Kas vieną dieną pokyliai, kas vieną dieną pasilinksminimai, dieną ir naktį stalai buvo užversti valgiais ir apstatyti gėrimais, ir kiekvienas, kada tik panorėdavo, galėdavo gerti ir valgyti, kas jam patikdavo. Dieną ir naktį skambėjo dvare dainos, muzikos, nuo anksto ryto iki vėlyvos nakties šokdavo jaunimas, susirinkęs iš visų kraštų.

Linksmi gyveno ponas, nenuobodžiavo, linksma buvo ir jo dukrytei, kuri beaugdama kas viena diena vis gražėjo, vis labiau savo grožiu jaunos bernelius žavėjo.

Iš tolimųjų ir artimesniųjų kraštų suvažiuodavo to pono dvaran paviešnagėti, pasisvečiuoti, linksmi pagyventi dideli ponai, kunigaikščiai ir net galingieji karaliūnai.

Gal ne tiek juos visus viliojo puikūs pono dvarai, linksmas juose gyvenimas, pokyliai ir šokiai, kiek graži jo duktė, kuri jau buvo pagarsėjusi visam pasauly, net tolimiausiuose kraštuose.

Visi jaunieji berneliai, kurie atsilankydavo pono dvare, kai tik pamatydavo pono gražią dukrelę, pamildavo ją visa savo širdimi, visomis savo jėgomis, visa savo siela. Bet graži mergelė su visais meiliai kalbėdavo, bet niekam meilės nežadėdavo, o kuris imdavo karštai apie savo jausmus jai kalbėti, jos meilės žodžių reikalauti, nusigrėždavo, nutildavo, su tuo nebekalbėdavo.

Daugel jai piršdavosi jaunųjų bernelių — turtingų ponų ir garsių kunigaikščių sūnelių. Bet labiausiai piršosi, labiausiai ją pamilo to krašto karaliūnas. Tik mergelė nė už vieno tekėti dar nenorėjo.

Džiaugėsi senas tėvas, kad jo duktė, kurią jis labai mylėjo, dar nenori tekėti, nenori apleisti jo dvaro, palikti jo vieno. Džiaugėsi ir ramino nusiminusius bernelius:

— Palaukite, berneliai! Dar jauna mano dukrelė ir todėl meilės pajusti savo jaunoje širdelėje nepajuto. Palaukite, tepasiūgės, tada ir meilės jausmus supras ir vieną jūsų pamils visam amželiui. O kurį pamils, už to tekėti leisiu, tą savo žentui, savo sūneliu pavadinsiu.

Bet slinko dienos, bėgo metai, o jauna mergelė vis tekėti nenorėjo nei už pono, nei už kunigaikščio, nei už to krašto galingo karaliūno.

Tada ėmė jau ir senas tėvas nerimauti.

— Klausyk, dukrelė! — kalbėjo jai tėvas. — Tu juk žinai, kad kiekviena mergelė tam gema, tam auga, kad suaugus už vyro nutekėtų, vaikus pagimdytų, išaugintų. Tau jau sukako metai, kad ir tu jau turi tekėti. Pasirink sau iš gausių bernelių, kurie dabar mano dvare vieši, vieną.

— Nenoriu aš dar tekėti, tėvuli, tavęs seno nenoriu vieno palikti! — atsakė ji tėvui.— Nenoriu, kad tu vienas senatvėje liūdėtai.

— Džiaugiuosi aš, senas, tavo kalbą girdėdamas! Džiaugiuosi, kad tu mane tiek myli, jog net tekėti nenori, bet tik manęs vieno nepalikus šituose aukštuose rūmuose liūdėti. Tik, dukrele, aš esu jau senas ir greitai baigsiu savo gyvenimo dienas, ir tu privalai ne manęs daboti, bet savo laime susirūpinti. Kai liksi viena be brolių, be giminių, nuskriaus tada tave žmonės, kai vyro neturėsi, kuris tave globotų, nuo piktų žmonių gintų.

— Neįkalbinėk, tėvuli, aš vis tiek dar netekėsiu. O kas bus toliau, vėliau pamatysim.

— Nejaugi nė vienas tų, kurie dabar mano dvare vieši, tavo širdelei nepatiko, nei vieno jų tavo širdelė dar nepamilo?— paklausė tėvas.

— Ne, tėveli senas, tėveli mielasis, nei vienas tų, kurie dabar tavo dvare vieši, man nepatiko, nei vieno jų mano širdis nepamilo.

Dienos slinko, metai bėgo, seno ponas, pyko jauni berniukai, kad pono graži dukrelė vis į juos žiūrėti nenorėjo, nei su vienu jų meilių žodelių nekalbėjo. Susimąstė ir patsai ponas,

ir vieną dieną, kai daugel buvo pono dvaran iš visų kraštų, tolimųjų ir artimųjų, suvažiavusių jaunųjų bernelių, garsių ir turtingų ponų, išdidžių kunigaikščių sūnelių, ir net patsai to krašto karaliūnas buvo atvykęs, nutarė ponas priversti savo dukrą pasirinkti vieną jų sau vyru.

Kadangi jie visi buvo jauni ir gražūs, visi buvo garsių, turtingų tėvų sūneliai, visi lygiai senam ponui patiko, visus jis lygiai mėgo, ir jie visi lygiai buvo pamilę jo dukrelę, kuri sau žentu pasirinkti, senas ponas nenumanė. Todėl nutarė paliepti dukrelei, kad ji pati pasirinktų tą, kuris visų labiausiai patiko josios širdelei.

Kai visi berneliai suėjo, susirinko jo rūmuose, paėmė ponas savo dukterį už baltos rankos ir sako prie visų susirinkusių:

— Kadangi aš esu senas ir netrukus turiu mirti, o tavęs vienos, be vyro, be globėjo, aš nenoriu palikti šiam pasauly, šiandien ar ryt turi sau iš viso jaunimo vieną pasirinkti, kuri aš ženteliu, savo mylimu sūneliu pavadinsiu.

— Gerai, tėveli,— sako jauna mergele: — aš iki rytdienos pasirinksiu ir kuri pasirinksiu, tau ją prie visų čia susirinkusių parodysiu. Bet žiūrėk, savo žodžio atgal neimk: ar jis tau patiks, ar nepatiks, turėsi ją savo mylimu sūneliu pavadinti, savo žentu pripažinti.

Tėvas, nieko blogo nemanydamas, žodį davė, tvirtai pažadėjo, kad neatsiims atgal, ką yra pasakęs: tą, kuri pasirinks, jis savo mylimu sūneliu pavadins, savo žentu pripažins, vis tiek, kuris jis bebūtų.

Visą naktį suvažiavę jauni berneliai nemigo, akių nesumerkė: kiekvienas jų tikėjosi, kiekvienas jų svajojo, kad jį, ne kuri kitą, graži mergelė sau pasirinks. Vienas manė — todėl, kad jis visų gražiausias, kitas manė — todėl, kad jis visų turtingiausias. Bet visų labiausiai buvo įsitikinęs to krašto išdidus

karaliūnas, nes nei turtais, nei garsia giminė nė vienas su juo susilygint negalėjo. . .

Gyveno pono dvare sodininkas, kuris turėjo jauną sūnų ir pramokė jį to, ką patsai žinojo: gėles auginti, sodus dabinti, medžius saugoti, kad jie nedžiūtų, visados žaliuotų. Mėgo jaunas sodininkas savo darbą: dieną ir naktį jis sode dirbo, aplink gėlių krūmus knaisiojosi; darbą bedirbdamas, skambias daineles dainavo savo visų širdis žavinčiu balseliu.

Vieną kitą kartą sutiko sode jį graži pono duktė, vieną kitą kartą su juo pakalbėjo, dainelių jo paklausė — patiko jai bernelis, pamėgo jai skambios jo dainelės. Ir kai, būdavo, širdis jos liūdesiu patvinsta, kada pati nežinodama ko pasiilgsta, liepia pašaukti jauną sodininką, paprašo jį padainuoti. Dainuoja jaunas sodininkas per kiaurą naktelę, o jauna pono duktė klausosi, ilgisi, svajoja.

Ant rytojaus, kai su kitais berneliais kalba, jų žodžių negirdi: ausyse vis dar skamba sodininko dainos, sieloje aidėja jo švelnus balsas.

Juo toliau, juo vis dažniau tamsiais vakarais, šviesiomis mėnesienos naktimis kvietė pas save jauną sodininką ir klausė jo skambių, širdį žavinčių, ilgesį gimdančių dainų.

Ir pamilo jauna mergelė sodininką, bet kad pamilo, niekas nežinojo, niekam neprasitarė nė vienu žodeliu.

Ir dabar, kai visas dvaran sujojęs, suvažiavęs jaunimas aukšton menėn susirinko, už baltų skobnių ant ažuolinių suolų sėdo, jaunos mergelės belaukdami, liepė ji pakviesti jauną sodininką, paėmė jį už rankos ir nusivedė aukšton menėn.

— Štai, tėvuli,— prabilo mergelė įėjusi: — aš šitą bernelį seniai jau esu pamilusi, seniai jį sau pasirinkusi. Nors jis ne garsaus tėvo sūnelis, bet paprastas kaimo bernelis, turi tu man savo žodį ištesėti: jį savo mylimu sūneliu pavadinti, savo žentu pripažinti! . .

Baisiai nusiminė senas tėvas. Ne tokio jis žento norėjo, ne tokio laukė. Bet žodis, duotas kad ir svetimam, reikia ištesėti, o čia mylimai dukrelei pasakytas. Todėl, kaip pažadėjo, žodį savo tesėjo: jauną sodininką mylimu sūneliu pavadino, žentu pripažino, su savim už skobnių pasodino. . .

Bet išsėidė visi garsių giminių berneliai, kad ne vieną jų, tik paprastą sodžiaus berną mergelė pasirinko, juos visus paneigdamą. Nevalgę, negėrę, žodžio nepratarę, atsikėlė, iš aukštos menės išėjo ir sėdo kas žirgan, kas vežiman, apleido pono dvarą, kad daugiau jan nebegrižtų. . .

Labiausiai išsėidė išdidus to krašto karaliūnas. Išeidamas jis tokį tarė rūstų žodį:

— Tavo duktė mane, karaliūną, paniekino, sau kaimo berną pasirinkusi ir tuo mane, karaliūną, skaudžiai įžeidusi. Nepanoro būti mano gera valia, bus mano per prievartą!

Tai pasakęs, rūstus iš menės išėjo, dar rūstesnis iš dvaro išjojo.

Kaip karaliūnas pažadėjo, taip ir padarė. Puolė pono aukštą dvarą, išardė, sudegino, tarnus ir tarnaites kalavijais iška-

pojo, seną dvaro poną nudėjo, suėmė jauną mergelę, surišo, žirgan pasodino ir nugabeno savo dvaran. Jauną sodininką liepė giliai girion nuvesti, į sausą medį tvirtai pririšti.

— Ateis tamsi naktis, iškels jam vestuves meškos, vilkai. Su jais tepašoka, su meškomis tepasiglamonėja.

Nugabenęs jauną mergelę savo dvaran, uždarė ją, užrakino aukštam bokšte. Verkė ten mergelė, gailias ašarėles liejo, vyto kaip nuskinta mėtelė, kaip šalnos pakąsta gėlelė. Verkė savo seno tėvulio, žiauriai nužudyto, raudėjo savo jauno berneilio, plėšrių žvėrių girioje sudraskyto.

Verkė dieną ir naktelę, verkti nesiliovė, o karaliūno nei matyti, nei su juo kalbėti nenorėjo.

Trečią dieną atėjo karaliūnas aukštan bokštan ir rūščiai tarė jai:

— Nori ar nenori, šiąnakt vis tiek mano būsi. Neapanorėsi geruoju, per prievartą priversiu.

Tai pasakęs, išėjo, duris raktu užrakino, kad niekas į ją neįeitų, geru žodžiu nepaguostų.

Bet nesulaukė karaliūnas dar nakties, kai atėjo tarnai ir pranešė jam, kad aukštam bokšte jauna mergelė nusižudė.

Pasigailėjo mergelės visi, kurie apie jos meilę, apie jos likimą ir mirtį buvo išgirdę. Tik žiaurus karaliūnas nepasigailėjo. Neliepė ją nuprausti, parėdyti, neliepė karstan dėti, šventon bažnyčion nešti, mišias laikyti. Tik paliepė nepraustą, neparėdytą, karstan neįdėtą laukan išnešti ir gilion duobėn pakasti.

Kaip karaliūnas paliepė, taip ir padarė tarnai: išnešė ten, kur karaliūno sodai baigėsi, ir pakasė patvory.

Nepraslinko viena diena, kai išaugo toje vietoje, kur mergelė buvo pakasta palaidota, nematytas dar gėlių krūmas, o šakelės jo buvo aštriais iešmais apsišarvavusios. Kai pakilo šviesi saulė aukštai padangėna ir ėmė berti žemei karštus spindulius, pražydo tasai gėlių krūmas nematyto dar niekados

grožio žiedais, pakvipo gėlės tokiu kvapu, kad visi žmonės ėjo tomis gėlėmis, tais gražiais žiedais stebėtis, tuoju kvapu gėrėtis.

Sužinojo ir žiaurus karaliūnas apie neregėtus stebuklus, o sužinojęs nuėjo pasižiūrėti, gražiomis gėlėmis pasigėrėti, o pamatęs nusigando ir prabilo:

— Tai mergelės siela šiose gėlėse apsigyveno ir žavi dabar žmones mirusi, kaip kad žavėjo mus gyva būdama! — prabilo taip ir gailiai apsiverkė, savo pikto darbo, žiauraus pasielgimo pasigailėjo.

Ir praminė žmonės tas gėles — rožėmis, nes tokis buvo ten palaidotos mergelės šventas vardas.

Jaunas nelaimingas bernelis, girioje paliktas, į medį pririštas vilkams sudraskyti, meškoms suėsti, nežuvo. Ėjo tamsiomis giriomis medžiotojai, vilkų, lokių beieškodami, gulbes, antis bešaudydami, išgirdo bernelį beverkiantį, savo likimą bekeikiantį, priėję atrišo ir ėmė klausinėti, už kokius darbus, už kokias kaltes turėjo ištikti jį tokia baisi bausmė.

Papasakojo viską bernelis, pasiskundė; paklausė medžiotojai, galvas palingavo, seno pono ir jo jaunos dukrelės pagailestavo ir leido berneliui eiti, kur panorė.

Nukeliavo jis plačiais keliais, siaurais takeliais, visų besiklausdamas, kuris kelias, kuris takas į karaliūno dvarą.

Norėjo nors iš tolo savo mergelę pamatyti, josios grožiu pasigėrėti.

Ilgai ėjo, ilgai keliavo, kol pateko didelian miestan, kur buvo aukšti karaliūno dvarai, kur žaliavo platūs unksnėti jo sodai.

Beeidamas šalia jo dvarų, šalia jo sodų, pajuto nepaprastą kvapą. Daugel gėlių buvo matęs, daugel jų kvapų patyręs, bet tokio kvapsnio dar niekadoms nebuvo jutęs. Kai pasukė ton pusėn, iš kur kvapas kvėpėjo, pamatė nematyto dar gėlių krūmą, nematyto grožio raudonais žiedais žydintį.

Nusistebėjo jaunas sodininkas ir ėmė klausinėti žmonių, kur ten buvo susirinkę tomis gėlėmis pasigrožėti, tuoju kvapu pasigėrėti, kas per gėlės tokios skaisčios, raudonais žiedeliais.

Papasakojo žmonės jam, ką patys žinojo.

Suprato ir pažino jaunas sodininkas, kad čia amžinu miegu jo užmigusi mergelė, seno pono, karaliūno rankos nudėto, dukrelė. Kai žmonės išsiskirstė, sukniupo ant kapo, gailiai verkdamas, rankas laužydamas.

Rado jį žmonės kitą dieną ant kapo jau nebegyvą ir suprato, kas per vienas buvo tas bernelis. Pagailėjo, palaidojo jį šalia mergelės kapo, šalia rožių krūmo.

O kai vakarą atėjo žmonės vėl gražiais žiedais grožėtis, gardžiu kvapu kvėpuoti, pamatė rožių krūmely mažą pilką paukštuzėlį taip liūdnai giedantį, jog tokių paukščio giesmelių dar niekas nebuvo girdėjęs.

Ne kas kitas ten čiulbėjo, ne kas kitas liūdnai ten giedojo, kaip tik Lakštingalio siela raudėjo, mergelės verkė, mažų paukštuzėliu virtusi. . .

Ir pavadino žmonės tą paukštelį — lakštingala. . .

A N T R A S P A D A V I M A S

GYVENO netoli Vilniaus miesto turtingas kunigaikštis, išdidus savo turtais, savo žirgais, auksu, sidabru, plačiais savo dvarais. Gyveno jis aukštoj pily užsidaręs, su nieku nesimatė, su nieku nekalbėjo, ir pilies vartai visados buvo užkelti, raktais užrakinti.

Jis manė, kad nėra kito tokio, kaip jis, žmogaus, su kuriuo jam verta būtų kalbėti, už vienų skobnių sėdėti. Gal tik su galingais karaliais, bet karaliai dar nebuvo jo pilies lanke...

Didžiavosi jis ne vien tik savo turtais, savo aukšta kilme, bet ir savo dukterimi, manydamas, kad ji yra už visas pasaulio mergeles gražiausia.

Slėpė ją nuo žmonių akių, niekur neišleisdamas iš savo rūmų, nes manė, kad vien tik karaliai ir karaliūnai verti jos grožiu gėrėtis...

Gyveno ji su šimtais savo auklių aukštam pilies bokšte, tėvo globojama. Visko ji turėjo, ko tik panorėdavo, gal tik gegutės pienelio negalėjo jai išdidus tėvas patiekti. Kiekvienas jos noras tuojau visų, pily gyvenančių, buvo neatidėliojant pildomas, kiekvienas žodis vykdomas. Viena tik jai buvo tėvo uždrausta — iš aukšto bokšto išeiti ir svetimus žmones matyti.

Išdidus buvo kunigaikštis ir, besididžiuodamas savo dideliais turtais, aukštais dvarais, arkliais, žirgais, o labiausiai savo dukterimi, taip sau kalbėjo, taip sau dūmojo:

— Ar aš ne garsus, ne turtingas, ne garsios giminės, ar mano dukterė ne už visas pasaulio mergeles gražiausia, kad ji negalėtų už karaliūno ištektėti! Neleisiu jos už bet kokio berno. Tik galingiausio karaliaus sūnus galės mano žentu tapti, tik už karaliūno jai tekėti leisiu.

Tokias jo mintis žinodami, tokias kalbas girdėdami, nedrįso jauni berneliai į jo pilies vartus belstis, nedrįso jo dukrelei pirštis nei turtingų ponų vaikai, nei garsių kunigaikščių sūnūs.

Dienos bėgo, metai slinko, dukrelė augo, kaip uoga brendo, tėvas vis laukė jaunų karaliūnų atvažiuojant, atjojant, o karaliūnų vis dar nebuvo matyti.

Gyveno arti to kunigaikščio dvaro jaunas bernelis, vardu Lakštingalas. Jis buvo neturtingų tėvų sūnus, net ne poniškos, ne hajoriškos kilmės, bet paprasto kaimiečio vaikas.

Aukštas buvo, augalotas kaip žalia liepa, stiprus kaip ažuolėlis, lieknas kaip šilo pušėlė ištekinta, laibas kaip bitinėlis. Mėlynos akys kaip vandenų erdvės, kaip gilios dangaus žydromos viliojo žmonių širdis, geltoni plaukai kaip linų pluoštas.

Tiek buvo malonus, tiek buvo gražus, jog kiekvieną žavėdavo, kas tik jį matydavo, o jaunos mergelės, kurioms tekdavo su juo susitikti, žodžiai kalbėti, tik jį pamildavo, tik apie jį svajodavo, tik apie jį sapnuodavo, ir nė vienas kitas jaunas bernelis joms jau nebepatikdavo.

Ir linksmas buvo Lakštingalas kaip žalios girios paukštelis, kur dieną ir vakarą liepos šakose čiulba. Balsas jo buvo gražus, malonus, kiekvieno žmogaus širdį pagaunąs, kas tik išgirsta bernelį bedainuojantį, skambias giesmeles begiedantį, ar tai būna senas senužėlis, ar tai jaunas bernužėlis, ar vaikelį motinėle, ar tai skaisti mergužėlė.

Niekas, nė vienas žmogus ir dainų tiek nežinojo, kiek linksmas Lakštingalas. Visokių, ir linksmų ir liūdnuų, senų ir naujoviškų, apie karo žygius, širmus žirgus, karžygių darbus, apie bernelio meilę, mergelės svajonėles, apie tamsias girias siū-

buojančias, apie plačias pievas žaliuojančias, apie žmonių vargus ir džiaugsmus. . .

Visokių dainų mokėjo padainuoti, dainele širdį sugraudinti. Todėl kiekvienas, kuris ją matė ir dainuojantį girdėjo, ne tiek gėrėjosi jo gražumu, kiek skambių dainų skambumu.

Mokėjo jis dar ir smuiku smuikuoti, ir rageliu raliuoti, ir kanklėmis paskambinti, dainelei pritarti, raudą suraudoti. . .

Pamatė ją ir išgirdo tasai išdidus kunigaikštis ir buvo tiek sužavėtas, jog ėmė ją kviesti eiti jam tarnautų, jo dvare gyventų, jam tik vienam skambias dainas dainuotų, kad kiti jų neklausytų ir net jo balso negirdėtų.

Žadėjo jam aukso, sidabro pilnas kišenes, žadėjo gražiais rūbais dėvinti, gardžiai valgydinti, saldžiais vynais gerdinti, savo aukštuose rūmuose apgyvendinti, su savim už baltų skobnių sodinti, bet tik jam tarnauti sutiktų, jam tik vienam savo dainas dainuotų.

Davėsi įkalbamas jaunas bernelis, skaistus dainininkas, suviliojo ją išdidus ponas. Patiko jam turtingai gyventi, gražiai dėvėti, gardžiai valgyti, saldūs vynai gerti, su išdidžiu kunigaikščiu už vienu skobnių sėdėti. Bet išsiderėjo, kad tamsiais vakarais, šviesiomis mėnesienos naktimis, kai jau visi žmonės

suminga, jis gali žaliuosna kunigaikščio soduosna išeiti, sau dainelių padainuoti, paliūdėti, šviesia mėnesienos naktele pasidžiaugti.

Apsigyveno jaunas Lakštingalas kunigaikščio pily ir buvo laimingas. Jam patiko brangiais rūbais dėvėti, aukso oderėles nešioti, iš sidabrinų lėkščių valgyti, iš aukso taurių gerti, išdabintais auksu, sidabru ir žaliu šilku kambariais vaikščioti.

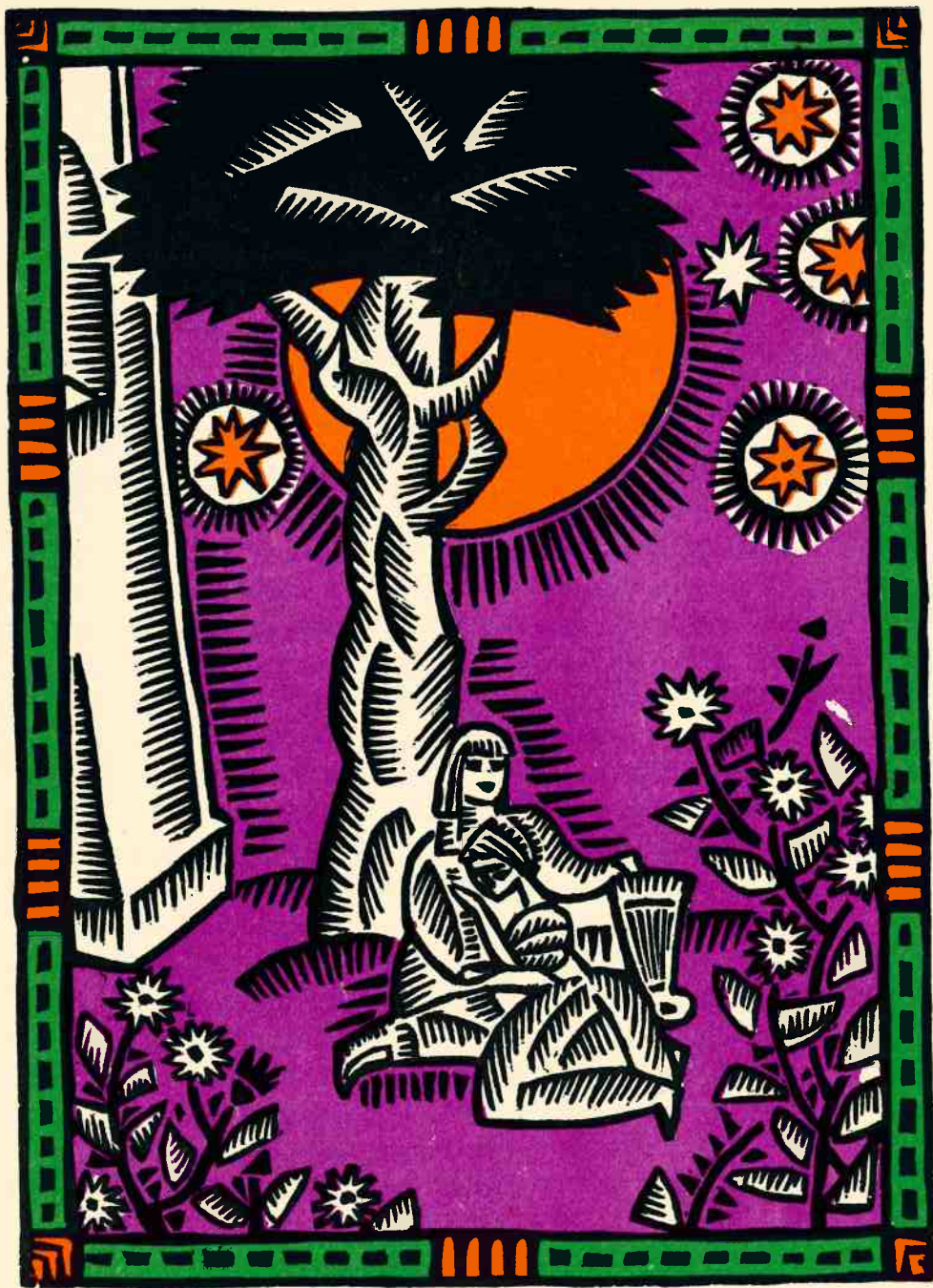
Didžiavosi, džiaugėsi kunigaikštis, kad niekas, net galingieji karaliai tokio giesmininko dainininko neturi, tokio dainavimo negirdi, tik jis vienas visam plačiam pasauly. Todėl nevargino Lakštingalo, nevaržė; kada jis norėjo — daineles dainavo, ir kunigaikštis klausė, giliai susijaudindamas, tai ilgesį, tai liūdesį, tai didelį džiaugsmą širdy bejausdamas. Kada nenorėjo — nedainavo, ir kunigaikštis nevertė, neliepė jam dainuoti. Tik iš didžiųjų savo rūmų, iš unksnėtų sodų į atvirą platų pasaulį išeiti draudė, kad kitiems nedainuotų, kitų nežavėtų.

Vieną mėnesį jaunasis taip gyveno, antrą ir trečią. Paskui pradėjo žmonių ilgėtis, unksmingų girių, plačiųjų laukų, ėmė bernui širdį skaudėti.

Norėtusi į plačius laukus išeiti, erdvių oru pakvėpuoti, tamsiomis giriomis pabraidžioti, bernelių pamatyti, su jaunomis mergelėmis pasikalbėti, pasilinksminti, o čia turi sėdėti už aukštų sienų, nieko nematydamas, į nieką žodžio nepratardamas. . .

Juo toliau slinko laikas, juo ilgesys labiau ėmė siausti jauno Lakštingalo širdy, o kai atėjo linksmas pavasaris, linksmiau sučiulbėjo paukščiai, sušlamėjo žali medžiai, su vėjeliu kalbėdami, jo širdis liūdesiu pabrinko.

Vieną šviesią naktį, kai mėnulis aukštai pakilo, išėjo jaunas Lakštingalas žalian sodan, atsisėdo po išbujojusia liepa ties aukštu bokštu, ėmė, kanklėmis sau pritardamas, tokias liūdnas,

ilgesio kupinas daineles dainuoti, jog net žolė gailia rasa apsi-
bėrė, net lapai šlamėti nustojo, su vėju kuštėtis liovėsi.

Ir patsai jaunas Lakštingalas gailiai apsiverkė, tas dainas
bedainuodamas. Tokis ilgesys pagavo jo širdį!

O tuo metu išdidaus kunigaikščio jauna dukrelė, kuri tam
bokšte gyveno, niekam nesirodydama, pavasario tylos sujau-
dinta, tylios nakties sužavėta, atsisėdo jauna po langeliu, pasi-
rėmė ant baltos rankos smakrelį, ėmė svajoti apie platų pasau-
lį, tamsias girias, žalias pievas, kurių dar nebuvo savo akimi
mačiusi, bet iš savo auklių apie jas girdėjusi.

Besėdėdama, besvajodama, išgirdo Lakštingalo dainą, išgir-
do ir susižavėjo. Panoro jai jaunas bernelis, kur taip liūdnai
dainuoja, pamatyti, su juo pakalbėti, gerą žodį jam pasakyti.
Pati nepajuto, kai iš aukšto bokšto žemyn nulipo, pas dainių
bernelį atėjo, meiliai jį apkabino, karštai pabučiavo, prie jau-
nos jo krūtinės prisiglaudė. . .

Netikėtai užkluptas, nustebo jaunas Lakštingalas, nusidžiau-
gė, mergelę pamatęs, kaip šviesią saulutę išvydęs. Pranyko
liūdesys, žuvo ilgesys, lyg jų nebūtų buvę jaunoje krūtinėje,
kuri dabar staiga džiaugsmu išsprogo. Pranyko daina, staiga
nutraukta kaip smuiko styga. Stipriai apkabinęs mergelę, ėmė
bučiuoti skaisčius jos veidus.

Bet kai tik nutilo dainos aidas, pašoko mergelė kaip pabai-
dyta girioje laki stirna ir pranyko sodo tankumyne.

Iš kur buvo atėjusi, kur dingusi, Lakštingalas nematė, nepa-
stebėjo, kas ji per viena buvo, žinoti nežinojo.

Visą naktį sapnavosi jaunam dainininkui mergelė, visą die-
ną dar skaudesnis ilgesys jam širdį gniaužė. Laukte laukė ber-
nas tamsaus vakaro, šviesios nakties, kad vėl ten, kur vakar
buvo buvęs, kur vakar buvo sėdėjęs, vėl ilgesio daineles dai-
nuotų. Galgi vėl pamatys mergužėlę, priglaus ją prie jaunos,
meilės pasiilgusios krūtinės, išbučiuos josios skaisčius veide-
lius, karštas lūpeles.

Kai sutemo, kai visi žmonės sumigo, nuėjo vėl, nusiskubino, paukščio sparnais nuskrido sodan Lakštingalas ir, atsisėdęs toje pačioje vietoje, paleido savo balsą, sudainavo ilgesio kupiną dainą, skambiais kankliais sau pritardamas. Plaukė daina plačiai, aidėjo garsiai, jausmus budindama, ilgesį žadindama, svajones augindama, meilę širdyse keldama.

Daug kas tą naktį Lakštingalo dainelės girdėjo, daug kas buvo jomis sužavėtas, bet kas dainuoja, kur dainuoja, niekas nežinojo.

Išgirdo jo dainą ir išdidaus kunigaikščio dukterė. Nors visą dieną save barė, save peikė, kad nesusilaikė, tėvo paliepimui nusižengė, nepažįstamą, nežinomą bernelį glamonėjo, bučiavo, bet užmiršti jo negalėjo.

Kas jis per vienas — nežinojo, kitų klausinėti neišdrįso. Ims klausinėti — paraus skautūs veideliai, supras gudrios auklės, sužinos, kodėl rausta veideliai.

— Geriau užmiršti, niekad negalvoti apie tą bernelį, apie tą nelemtą vakarėlį ir dainelių nebeklausti! . .

Bet užmiršti neužmiršo, visą dieną galvojo, dainų aidą girdėjo ir vakaro ateinančio laukė laukė.

Dar nenusileido šviesi saulutė, dar nesutemo giedras vakaras, kai atidarė mergelė suvertinį langą, atsisėdo po langeliu, parėmė pasmakrę balta rankele.

Ko laukė, ko ilgėjosi, apie ką rymodama galvojo, kas gali žinoti, kas gali atspėti, bent tik kitos jaunosios mergelės širdelė, meilės pasiilgusi.

Kai tik išgirdo vėl bernelį bedainuojantį dainelės beaidančias, užmiršo, ką dieną buvo galvojusi, ką dieną sau buvo žadėjusi, nusileido iš aukšto bokšto nakties tylos apgaubtan sodan, vėl meiliai dainių apkabino, karštai pabučiavo, prie jaunos jo krūtinės prisiglaudė.

Ilgai ilgai ten sode jiedu sėdėjo, meilės žodžius vienas ant ram kalbėjo. Tik kai aušra padanges pažadino, mažus paukš-

telius sukėlė, skyrėsi bernas su mergele, vienas antram ranką paspausdami, kits į kitą meiliai pažvelgdami.

Taip buvo kitą ir trečią vakarėlį. Pamilo bernas mergele iš visos savo jaunos krūtinės, iš visų savo jėgų, visa savo siela, gyvenimo vargų nesuteršta, nenukamuoja. Kur ėjo, kur žingsnį žengė, apie ją galvojo, apie ją svajojo, jos ilgėjosi, jos laukė, laukė vakaro temstančio, nakties, žemę apgaubiančios. Bet kas ji per viena, kur ji gyvena, kurio tėvo dukrelė — žinoti nežinojo. Veltui klausė: mergelė sakyt nesakė, o kad kunigaikščio duktė aukštam bokšte gyvena, tėvas nuo Lakštingalo paslėpęs buvo, kad ten nevaikšiotų, aukštu bokštu nesidomėtų, jaunos jo dukrės matyti nesistengtų, nesidomautų.

Ar tėvo širdis pajuto, ar gal kas matė ir pranešė kunigaikščiui, bet tik ėmė jis Lakštingalą klausinėti, kur jis per naktį vaikštinėja, kodėl nakčia namie nenakvoja, ar gal mergele kokią vilioja, jai dainas dainuoja, kurių niekam nedainuoti jam pažadėjo ir pažado savo netesėjo.

— Ir matausi su jauna mergele, ir susitinku, ir dainas jai dainuoju. Bet kas ji, man savo vardo nepasakė, kur gyvena, kurio tėvo dukrelė, man nekalbėjo. Kur ji surasti, kur ji pamatyti, aš nežinau, o be jos gyventi negaliu. Jei aš jos nepamatysiu, sprogs mano širdis, skausmu patvinkusi, ir mirsiu, jaunas dienas baigsiu, senatvės nesulaukęs. Nėpyk ant manęs, kunigaikšti, nevaryk iš savo dvaro, kad pažado netesėjau. Vieną sykį dar ją pamatysiu, vieną sykį dar tepasiklausiu, kurio tėvo ji dukrelė.

Ėmė klausinėti kunigaikštis Lakštingalą, kaip ten buvo, kaip ten atsitiko, kur jis su mergele matėsi, kur susitiko.

Nieko nepaslėpė jaunas Lakštingalas, gyvenimo neprityręs, žmonių sielos neišbandęs.

Ir sako jam tada išdidus kunigaikštis:

— Mano dukrą suviliojai, josios ramią širdį sudrumstei, tėvo paliepimui nusidėti privertei! Bet ne dėl tavęs ji gimdyta,

ne dėl tavęs ji auginta. Imk pilnas kišenes aukso, sidabro, kaip kad aš tau buvau pažadėjęs, ir nešdinkis greičiau iš mano kraštų, kad, iki saulė nusileis, tavo koja čia nestovėtų, gyvas garšas čia tavo balso negirdėtų.

Paliepė jį apdovanoti aukso, sidabru, už vario vartų išvesti, parodyti jam plačius kelius, siaurus takus, kur svetiman kraštan iš kunigaikščio žemių veda.

Bet nepaklausė jaunas bernelis išdidaus kunigaikščio žodžių. Tamsią naktį jo žaliuosna soduosna įsivogė, kad dar nors paskutinį kartą mergelę pamatyti, jai savo didį vargą apsaakyti. . . Bet nepamatė mergelės: sugavo jį budrūs sargai, aukštuosna kunigaikščio rūmuosna nuvedė, priešais kunigaikštį bernelį pastatė.

Ir prabilo kunigaikštis, jam rūstų žodį kalbėjo:

— Kad mane užgavai, man žodžio netesėjai, aš tau atleiddau, pasigailėjau. O kai dabar mano žodžio nepaklausei, baisią bausmę patirsi, mano kerštą pajusi.

Liepė jį kunigaikštis vežiman įsodinti, tamsion girion giliai nuvežti, šviesias akis išbadyti ir aklą ten palikti, kad atgal kelio nesurastų, kad plėšrūs žvėrys jį girioje sudraskytų.

Kaip buvo įsakyta, taip kunigaikščio ištikimų tarnų buvo įvykdyta, jauno bernelio nepasigailėta. Tik dar skaudžiai pasijuokė, pasityčioję, jį vieną girioje palikdami:

— Tai tau, berne, gardžiai valgyti, saldžiai gerti, brangius rūbus dėvėti, už vienų skobnių su ponu sėdėti! Suės dabar tave išlepintą plėšrūs žvėrys, į skudurus sudraskys tavo brangius rūbus! . .

Taip skaudžiai, taip karčiai pasijuokę, nuvyko jie savo keliu, iš kur buvo atkeliavę, vieną jį paliko girių gelmėse.

Vai berneli jaunas, nelaimingasis! Geriau buvo tau pas tėvų sėdėti, pūdymėlių arti, žalius rugius kirsti, lankeles šienauti, negu su išdidžiais kunigaikščiais draugauti, gardžiai valgyti, saldžiai gerti, jų dukreles savo vargū nelaimi pamilti!

Linksmas dabar namie sėdėtai, šviesia saulele džiaugtais, savo daineles dainuotai, su jaunu jaunimėliu linksmintaisi, kaimo mergeles džiugintai!

Taip galvojo bernas, girioje vienas pasilikęs, ir kruvinos ašaros per jo veidus ribavo.

— Dievuli mielas, dievuli brangiausias,— meldėsi bernelis.— Panele švenčiausia, neleiskit man žūti girelėj, gelbėkit mane, nelaimingą bernelį! Vai, kad pavirstau dabar aš mažu paukšteliu, vai, kad nulėktau žaliuosna soduosna, kur mane laukia jauna mergelė!

— Dievuli mielas, dievuli brangus, išgirsk mano maldele, paversk mane jauną mažą paukšteliu! . .

Ilgai jis verkė, vis dievą prašė, kad jį paverstų mažą paukšteliu, kol viešpats dievulis jo maldą išgirdo, ir virto jaunas Lakštingalas mažą girios paukšteliu.

Kokis likimas jauną Lakštingalą ištiko, išdidaus kunigaikščio graži dukrelė nieko dar nežinojo. Kai sutemo vakarėlis, atsisėdo po langu jauna mergelė ir kiaurą naktį tenai prasėdėjo, laukte laukė, bet bernelio nesulaukė: neatėjo jaunas jai dainelių dainuoti, neatėjo jaunas jai širdelę žavėti.

Antrą naktį vėl po langu sėdėjo, gailiai verkė raudojo, kad ją bernelis pamiršo, jos meilę pamynė. . .

Trečią naktį sužinojo mergelė, kas per vienas buvo bernelis ir kokis skaudus likimas dėl josios meilės jį ištiko. Ne iš svetimų žmonių sužinojo, bet patsai tėvas, gaudžiai ją bebardamas, pasakė.

Gailiai verkė visą dieną mergelė, o kai saulelė nusileido, sumanė jauna kunigaikščio dukrelė, sugalvojo:

— Apleisiu tėvo dvarą, daugiau nebegrįšiu. Eisiu keliais ir takeliais žaliosna girelėsna. Eisiu žmones beklausdama, balsu bernelio bešaukdama. Gal surasiu, gal paguosiu jį sunkioje dalelėje! . .

Kaip sumanė, taip padaryti norėjo. Bet sunkios durys buvo geležiniais raktais užrakintos, o už durų budrūs sargai pastaityti,— neišėiti jaunai mergužėlei iš tėvelio aukšto dvaro!

Bet vos tik atėjo toji valandėlė, kai jaunas bernelis, būdavo, lankos žaliai sode, atlėkė iš tamsių girių mažas paukštelis ir nutūpė žalioje liepoj.

O ten nutūpęs taip sučiulbėjo, kad visi jį išgirdo, nusistebėjo: kas per paukštelis dar nematytas, kad taip gūžžiai čiulbėtų — dar negirdėta!

Išgirdo paukštelio balsą ir jauna mergelė, isgirdus pažino, pažinus suprato, kokis paukštelis čion iš girios atlėkęs. . .

— Tai ne paukštelis, girios lakūnėlis, čiulba, tai mano bernelis rauda! — suriko mergelė ir krito negyva. . .

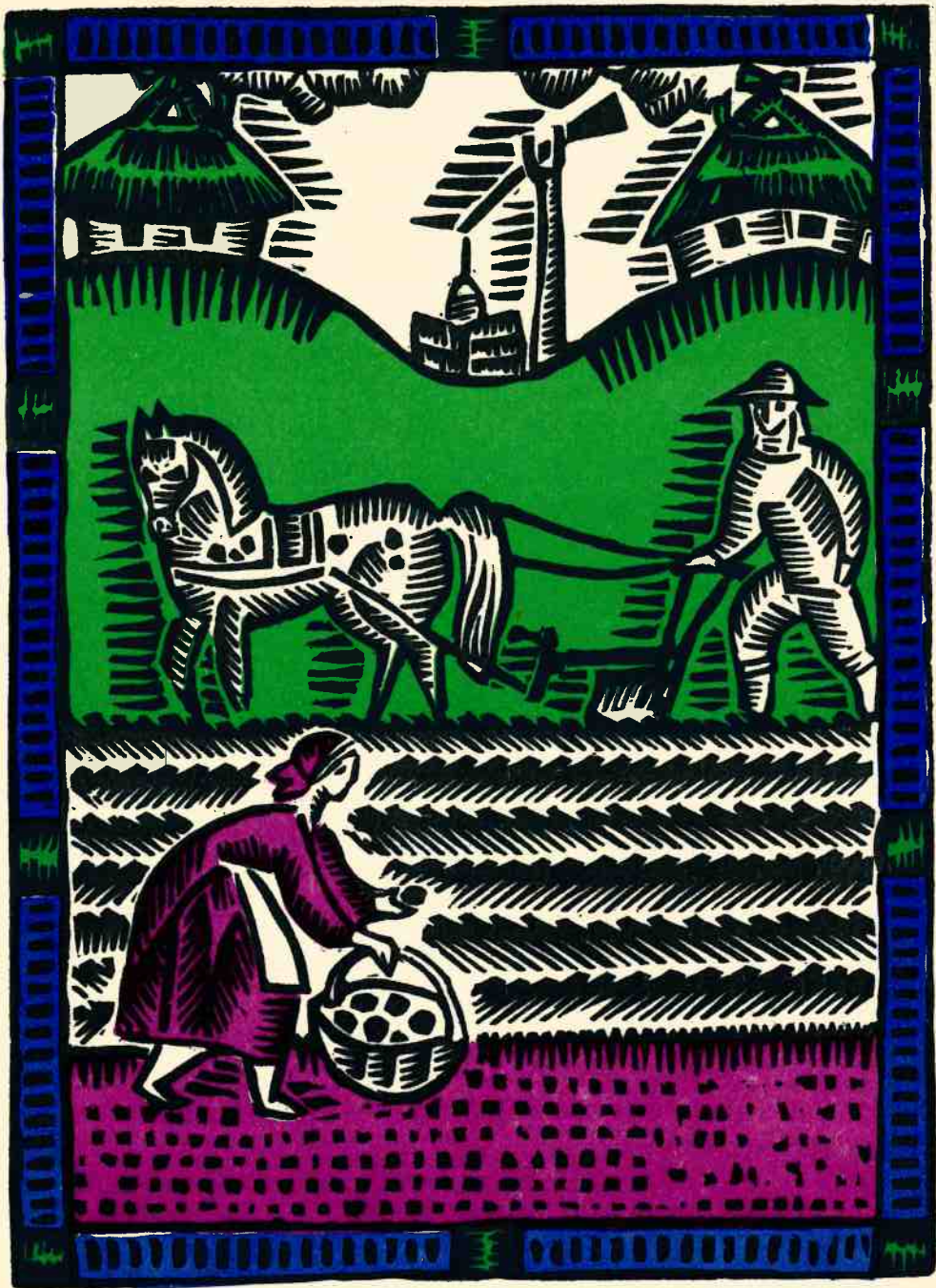
Verkė mergelės, gailėjosi visi, kas ją pažino; verkė auklės, verkė tarnai, verkė ir senas kunigaikštis, dukrelės nebetekęs.

Apverkė, šventas mišias atlaikė ir palaidojo mergelę žaliai sode po liepa. O kai palaidojo, išdygo ant jos kapo radasto krūmas, pražydo raudonais žiedeliais, pakvipo. . .

Kai tik sutemsta vakarėlis, atlekia iš girios mažas pilkas paukštelis, nutupia radasto krūman ir čiulba gieda kiaurą naktele. . .

Klausosi žmonės tą jo giesmelių, klauso ir senas išdidus kunigaikštis ir beklausydamas gailiai verkia, dukrelės gailisi, kad jauna žuvo per jo išdidumą, per jo žiaurumą. . .

Ir praminė žmonės tą mažą paukštelį lakštingalos vardeliu. . .

TREČIAS PADAVIMAS

TAI buvo senais laikais, ne dabartiniais, kada žmonės kitoniškai buvo, kitoniškai gyveno, ir tvarka buvo kitoniška. Miškai tada buvo didesni, laukai derlingesni, ir nebuvo nei ponų, nei prasčiokų žmonių, nei turtingų, nei pavargėlių — visi buvo kaip vienas. Žemės buvo tiek daug, kad kiekvienas, kur panorėdavo, ten apsigyvendavo, kiek panorėdavo, tiek miško kirsdavo. Visi miškai, visos girios žmonėms priklausydavo.

Gyveno tuo metu du kaimynai; vienas jų turėjo sūnų, antras — dukterį. Augo kaimynų vaikai drauge: vaikais abu bandas ganė, o kai suaugo pasiūgėjo, visur abu drauge darbanėjo — kur mergelė, ten ir bernelis šalia jos. Mergelė linus rėvėti eina, žiūrėk — bernelis greta pūdyką aria, mergelė rugius piauna, žiūrėk — bernelis pėdelius riša.

Mergelė išaugo graži kaip lelijėlė, o bernelis stiprus, aukštas kaip ištekinė pušėlė, kaip ažuolas plačiašakis.

Džiaugėsi tėvai — geri kaimynai, — matydami, kad jų vaikeliai vienas antrą pamilo. Manė — susituoks, o jie senatvėje gražių anūkėlių susilauks, sveikų, stiprių kaip ridikai.

Bet viena žmogus mano, o kita dievas lemia, ir ne taip būna, kaip žmogus nori, svajoja, bet kaip viešpats dievas nulemia.

Ne vienas jis pas tėvulį augo stiprėjo, augo ir kiti bernai, kaip girioje ąžuolai, visi jie mergas mylėjo, kiekvienas sau kitą turėjo. Kiekvienam norėjosi savo mergelę apdovanoti aukso žiedais, šilko skaromis. Bet krautuvių tuomet nebuvo: ką suaudžia moterys, tą jos pačios ir vyrai dėvi, o aukso žiedų, šilkinųjų skarų reikėjo toli joti, iš svetimų kraštų pargabenti.

Taigi sumanė visas to krašto jaunimas toli kelionėn joti, svetimų kraštų pamatyti, žirgus pavarinėti, pasimankštyti, aukso, sidabro, žalių šilkų parsigabenti mergelėms dovanotų. Sumanė visi bernai joti, panoro su jais ir jaunas Lakštingalas — taip jo tėvai berną pavadino, todėl, kad gražų balsą turėjo ir senas daineles gražiai dainavo.

Veltui jį prašė, veltui maldavo jauna mergelė, drauge su juo išaugusi, visur su juo būti papratusi.

— Ne, negaliu namie pasilikti, kai visi joja! — atsakydavo jai bernas.— Ar aš menkesnis už kitus, kad namie su seniais sėdėti pasiliktau, ar mano žirgas ne eiklus, kelionės nepakels?

— Tu man visų geriausias, todėl aš nenoriu su tavim skirtis! — verkdamą įkalbinėjo jam jauna mergelė.— Noriu, kad su manim pasiliktai ir visados mudu drauge būtuva per visą amžių nesiskirdamu, vienas antro nepalikdamu!

— Negaliu, mergele, nes juoksis iš manęs kiti bernai, kai sugriš, aukso žiedų, šilko skarų mergelėms savo pargabens.

— Nereikia man aukso žiedų, nereikia man šilko skarų! — verkė merga.— Tu man ir taip geras, tu man ir taip mielas be brangių dovanėlių!

Bet karštai mergelės maldaujamas, karštai prašomas, nepaklausė bernas: pabalnojo širmą žirgą, sėdo balnan — ir išjojo su kitais tolimon kelionėn, į svetimas šalis. . .

Jį per kiemą lydėdama, kalbėjo jauna mergelė:

— Atsimink, neužmiršk, berneli! Jei svetimose šalyse ilgai užtruksi, manęs gyvos namie neberasi!

Pažadėjo bernas ilgai kelionėje neužtrukti, greitai namo pagrįžti.

Pasiliko viena mergelė dabar. Viena ėjo linų ravėti, rugių piauti ir kito lauko darbo dirbti, bent tik su savo sena motinėle. Ilgos ir nuobodžios dabar atrodė jai dienos be jauno bernelio. Ilgos buvo dienos, bet naktys dar ilgesnės, nes užmigti negalėdavo, o jei ir užmigdavo, akis suleisdavo, baisūs sapnai mergelę kamuodavo.

Sapnavosi mergelei, kad josios mylimas bernas sužeistas, sužalotas, vienui vienas tolimam krašte tyrame lauke pamestas, jos pagalbos šaukiasi ir prisišaukti negali, savo likimą keikia, gailias ašaras lieja. . .

Nubunda mergelė, lyg smūgio trenkta, lyg karšto vandens apipilta, širdį kaip replėm suspaudžia, kaip iešmu perveria, verkia visą naktį neužmigdama, ramumo valandėlės nesurasdama, verkia raudoja, dievulį aukščiausią prašo, kad ją pavertų paukšteliu, kad duotų jai sparnelius — tai nulėktų dabar svetimosna kraštuosna, tolimuosna laukuosna, bernelį savo surastų, jo vargelį paguostų, prakaitą nuo veido nušluostytų, skaudžias žaizdas perraišiotų. . .

Bet neišgirsta viešpats mergelės maldos. . .

O ir dieną kur eina, kur žingsnį žengia, baisių savo sapnų neužmiršta, ir juo toliau, juo vis labiau širdis skausmu tvinksta.

Lauko darbai, namų ruoša jai nemieli, dienos šviesa, skaišti saulė jau nebelinksmina — vyto jauna mergelė diena dienon, kaip vysta nuskinta mėta.

Matė tai senas tėvas, matė ir motina, mėgino dukrelę paguosti, nuraminti, kad per daug širdin nesidėtų, per daug nesirūpintų — sugrįš jaunas bernelis sveikas ir gyvas. . .

Bet veltui įtikinėdavo.

— Nebesugriš, motušėle, nebesugriš, širdužėle! — verkdamą kalbėjo, gailias ašaras liejo.— O be savo bernelio aš nebeneriu gyventi!

— Dievulį rūstini, likimą gundai, dukrele! Gal bernelis sveikas ir gyvas dabar, šią valandėlę, aru skrajoja svetimoje šalėlėj, o tu jį jau apraudoji kaip mirusį. Negerai darai, dukrele, raudodama, blogai lemi savo berneliui. Nustok verkusi, dukružėle, palauk šaltos žiemelės — tai tada sugriš jauni berneliai.

— Mielai neverktau, mielai bernelio lauktau, kad širdelė neskaudėtų, kad ašarėlės pačios nebyrėtų! . . Kad ir sugrižtų vėlai bernelis, neberas jau manęs, mergelės! . .

Diena per dieną slinko, mėnesiai bėgo — negrižta bernai. Jau ir šalta žiema praslinko, jau ir šviesus pavasaris išaušo — pradėjo šilčiau saulutė žibėti, šiltesni vėjai pūsti, sniegą tirpdyti — o bernų vis nėra ir nėra. Veltui laukia mergelė. . .

Kai atėjo pavasaris, kai išsprogo medžiai, pražydo, sužalavo laukai ir pievos, linksmi sučiulbėjo paukščiai, amžinu miegu užmigo mergelė, po langu sėdėdama, į tolimą kelią žiūrėdama. . .

Užmigo ir nebenubudo daugiau. . .

Pravirko senas tėvas, verkė motina, dukrelės nebetekusiu, palaidojo aukštam kalne šalia plataus vieškelio. . .

Kai palaidojo, žemėn pakasė, aukštą kapą supylė — išdygo ant to kapo radasto krūmas, pražydo raudonais žiedais, gardžiai pakvipo.

Tokių žiedelių niekas dar nebuvo matęs, tokio gardaus kvapo niekas dar nebuvo uostęs, ir kiekvienas, kuris eidavo, kuris jodavo, ar tai senas senelis, ar tai jaunas bernelis, sustodavo, sunkiai atsidusdavo, mergelę geru žodžiu paminėdavo, ašarėlę net praliedavo. . .

O jei ėjo skaisti mergelė, gailiai apsiverkdavo, raudoną žiedelį nusiskindavo, prie krūtinės prisisėgdavo. . .

Netrukus parėjo jauni bernai iš tolimos kelionės. Sugrižo su jais ir Lakštingalas, auksu sidabru, šilko skaromis nešinas, bet nesurado savo mergelės.

Todėl užtruko bernai kelionėje, todėl pasivėlavo, kad aplinkiniais tolimais keliais turėjo grįžti, paplūdusius raistus, balas aplenkti: tiesų kelią pikti žmonės jiems buvo pastoję. . .

Dieną ir naktį verkė bernas, ant mergelės kapo sėdėdamas, gailiais žodžiais raudėjo:

— Geriau būčiau mažas negimęs, skausmo vargo nepatyręs, negu tavęs, mergele, netekęs!

— Geriau būčiau neaugęs, vaiku dar būdamas akmenim pavirtęs, negu tavęs, mergele, dabar netekęs!

— Geriau būčiau kojas palūžęs, žirgelį suk lupinęs, negu tave, mergele, namie vieną palikęs ir gyvos neberadęs! . .

Veltui jį ramino senas tėvas su motina, veltui tildė, meiliais žodžiais kvietė atsikelti, mergos kapą palikti, su senais tėvais būti. Neatsikėlė bernas, liūdėti raudoti nesiliovė, kol jauna širdis, skausmo neišlaikiusi, sprogo.

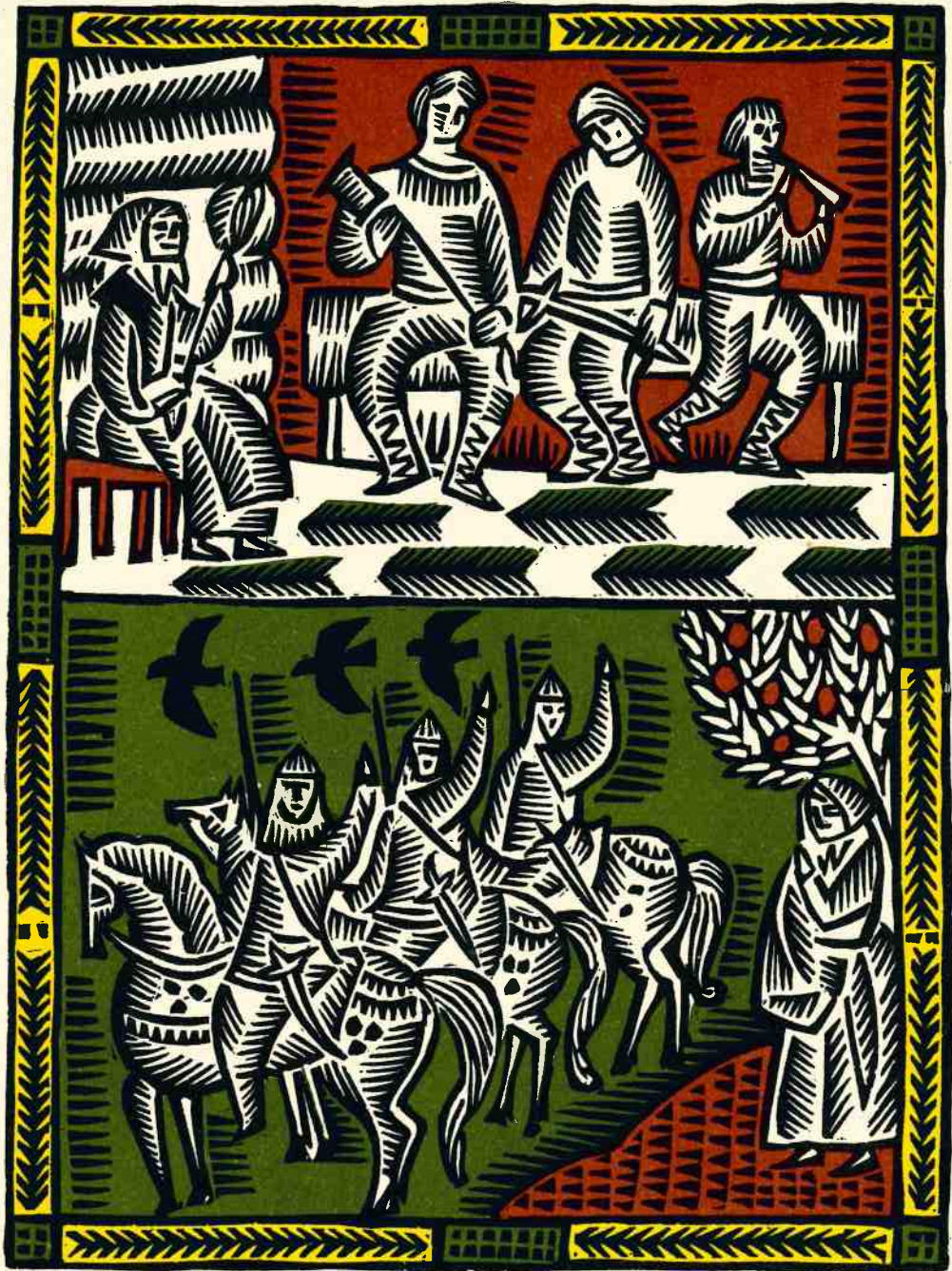
Anksti rytą surado žmonės bernelį ant mergelės kapo begulintį, sunkiu miegu bemiegantį. Apverkė, palaidojo jį šalia mergelės.

Kai atējo vakaras, kai diena sūtemo, grīžo berno vēlē, mažu paukšteliu pavirtusi, ir ēmē gailiai čīulbēti, gailiai raudoti per visā naktī, radasto krūman nutūpusi.

Visi pažino, visi suprato, kad ne paukšteliu, girios lakūnēliu, tāi būta, bet jaunas bernelis mērgelēs raudoja, savo likimu skundžiasi. . .

G E G U T È

P I R M A S P A D A V I M A S

SENAIS, neatmenamais dar laikais gyveno kaime motina našlė ir turėjo tris sūnus, stiprius kaip ažuolus plačiašakius, kaip stumbrus plačiaragius.

Gyveno ilgus metus laimingai, visų gerbiama, kol sūneliai pasiūgėjo.

O kai jie pasiūgėjo, pakvietė juos karalius karan joti. Vienas išjojo rytų šalin, antras pietų šalin, o trečiasis, patsai jaučiausias, vakaruosna.

Kai išjojo, per trejus metus nė vienas nesiuntė žinėlės, ir motina nežinojo, ar jie gyvi, ar žuvę.

Verkė motina, raudėjo, bet vilties vis dar nenustodama, kad pargrįš, jos senąsias dieneles nuramins.

Bet kai atėjo trečias pavasarėlis, išėjo motutė už vartų ant kalnelio ir mato, kad bėga žirgas be balnelio, tik balno kilpos švytruoja į visas šaleles.

Ir pažino motutė, kad tai vyriausiojo sūnelio parbėga žirgelis.

Pažino ir suprato, kad nėra gyvo vieno sūnelio.

O supratus gailiai raudėjo tris dienas ir tris nakteles ir nenusiramino — tiek jai buvo gaila vaikelio.

O kai ji verkė raudėjo, kalbėjo jai žmonės:

— Neverk, moterėle, kad kare žuvo vienas sūnelis. Dievas davė, dievas ir paėmė. Geriau prašyki jo malonės, kad du jaunesniu sveiku namo pagrižtų.

Kai jie taip kalbėjo ramino, mato, kad bėga antras žirgelis. Bėga žvengdamas, lyg gailiai raudodamas. Kilpelės nutrauktos, balnelis krauju apšlakstytas, patsai žirgelis ietimi subadytas.

Pribėgo vartus, klupo ant visų keturių kojelių, krito negyvas. Ir pažino motutė, kad tai josios antro sūnelio žirgelis parnešė jai skaudžią naujienėlę. Dar labiau ėmė verkti, dar gaudžiau raudoti, kad nebėra gyvo josios ir antro sūnelio.

Nebežinojo, nebemokėjo žmonės, kaip ją dabar raminus, kuriuo žodžiu jos skausmus paguodžius.

— Kad nors, dievuliau, žinotau, kur mano sūneliu guli. Lapele nubėgtau, paukštele nuskristau, ant jų kapelių paraudotau.

Verkė dieną ir naktelę, savo likimą bekeikdama, jauniausio sūnelio belaukdama.

O kai ji taip verkė raudėjo, parbėgo pagrižo ir trečias žirgelis, kalavijais sukaptas, ietimis subadytas, visas krauju apšlakstytas. Šilko balnelis sudraskytas, aukso pavadėlės nutrauktos.

Parbėgo prie vario vartelių, gūdžiai sužvengė ant viso dvarelio, klupo ant visų keturių kojelių ir krito negyvas.

Pažino motutė, kad tai josios jauniausio sūnelio žirgelis parbėgo, parnešė jai gūdžią žinėlę, kad sūnelio nebelauktų.

Krito iš skausmo motutė ant žemelės ir pavirto raiba gegute, sukukavo sudejavo gūdžiu balseliu ir išlėkė tolimon šale-

lèn sūnelių ieškotų, ir lekioja ir ieško kiaurus metelius svetimose šalyse, tolimuose kraštuose, o pavasarį sugrižta namo, po gireles lekioja, savo dalele skundžiasi, sūnelių verkia.

O kai užstoja vasarėlė, kai ateina toji dienelė, kurią parbėgo jauniausio sūnelio žirgas, vėl išskrenda svetimosna šalysna, tolimuosna kraštuosna sūnelių kapelių ieškotų.

Ir taip per amžius, ir taip visuomet.

A N T R A S P A D A V I M A S

GYVENO kaime trys broleliai, trys jauni berneliai, gražūs kaip radasto žiedeliai, stiprūs kaip girioje ažuolėliai, narsūs, drąsūs kaip pilki sakalėliai.

Šalia gyveno trys sesutės, trys jaunos mergelės, gražios, skaisčios kaip lelijėlės, lieknos, augalotos kaip žalios liepelės, linksmos kaip paukštelės, sodų čiulbuonėlės.

Džiaugėsi, mylėjosi berneliai su mergelėmis, šiltos vasarėlės laukdami, apie laimę svajodami.

Bet neteko jiems visiems laime pasidžiaugti, meile pasigėrėti, nes dar neišaušo šiltas pavasarėlis, kai atlėkė gulbinėliai, atnešė liūdną žinęlę, kad teks berneliams žirgai balnoti, kad reiks jauniesiems karužėn joti.

Kai išjojo bernužėliai, nesugrįžo per trejus metelius. Nei jie siuntė gromatėles, nei leido kurtelių. Nei žinėlės, nei žodelio nesiuntė mergelėms.

Verkė jaunos seserėlės rytą vakarėlį, rymodamos pas langelį, žiūrėdamos pro langelį.

Verkė jaunos mergužėlės antruosius metelius, rymodamos ant vario vartelių, žiūrėdamos toli į kelelį.

Raudojo sesulės, ašarėles liejo ir trečiuosius metelius, stovėdamos rymodamos ant aukšto kalnelio, besidairydamos į visas šaleles.

Rytą verkia, verkia vakarėlį, lieja gailias ašarėles, bet negrįžta bernužėliai iš tolimos kelionėlės.

Ir sulajo juodi kurtai, ir sužvengė bėri žirgai pas vario var-
telius.

Ir išgirdo mergužėlės, ir išėjo ant didžiojo dvarelio, ir paži-
no mergužėlės, kad bernelių žirgeliai, kad tai jų jaunųjų kur-
teliai.

— Vai žirgeliai jūs ristieji, tai jūs pasakykit, kur padėjot,
kur palikot mūsų jaunosius bernelius?

— Kad galėtum, prakalbėtum, prakalbėję jums pasakytum,
kur palikom jaunosius bernelius. Toli girioj ant pievelės po
žalia pušele. Ten suguldė juos vilyčios, ten suklojo kalavijai.
letys klojo patalėlį, kalavijai iš balnelio juos sodino, aštrios
vilytėlės miegelio migdino.

Kai išgirdo mergužėlės, sudejavo jų širdelės, skausmeliu
papluko.

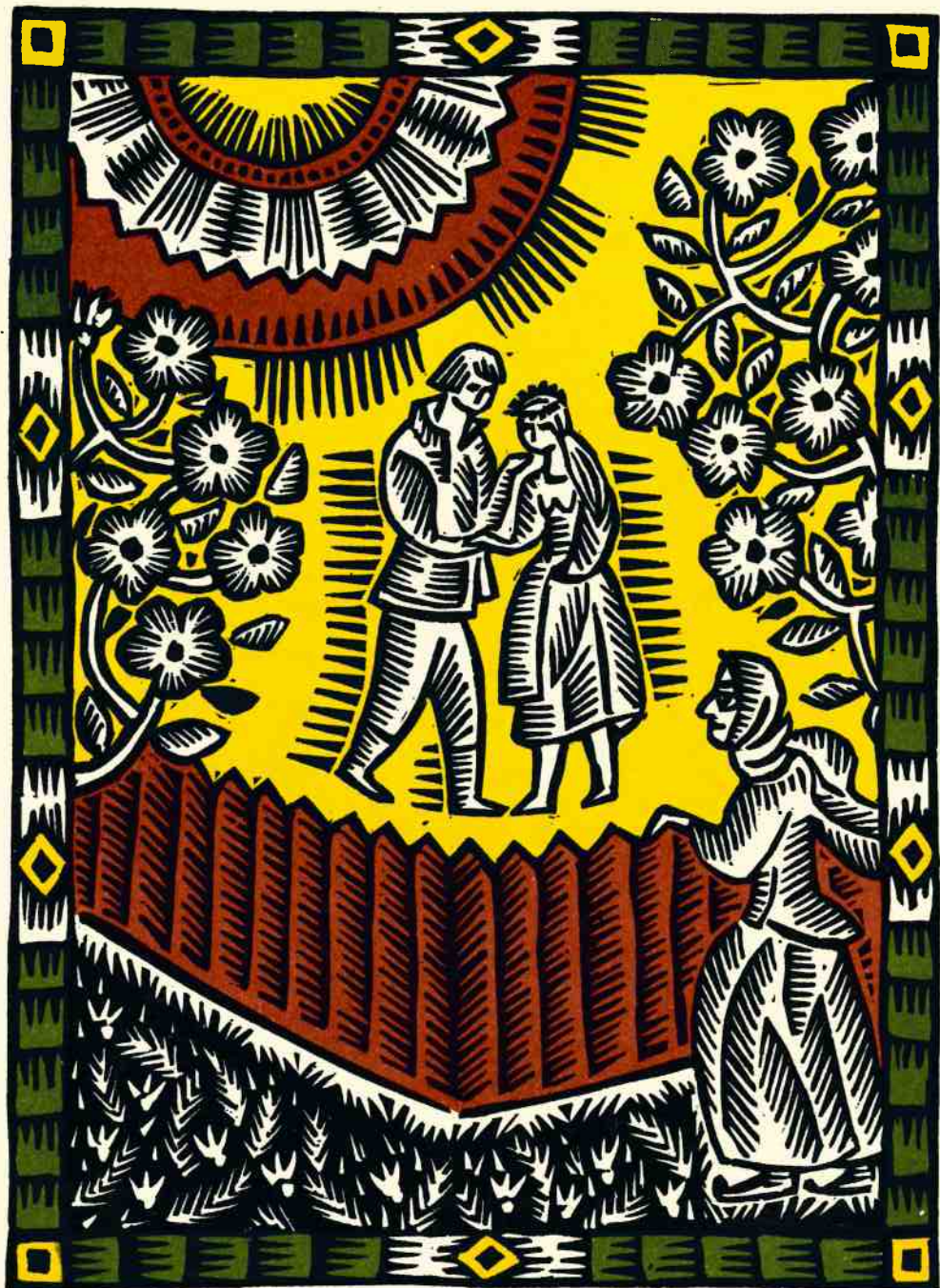
Krito jaunos ant žemelės, keikė savo laimę laimužėlę ir aukš-
čiausiąjį dievulį.

Ir pavirto gegužėlėmis, raibomis paukštelėmis ir nulėkė ton
šalelėn, toliman kraštelin, kad surastų suieškotų jaunosius
bernelius.

Tai lekioja, tai jos ieško iki šios dieneelės, belekiodamos, be-
ieškodamos gūdžiais kukuoja balseliais.

KARVELIS

GYVENO vienas turtingas žmogus. Kas jis buvo — karalius, ponas ar prastas pasiturintis ūkininkas, niekas dabar nežino. Jis turėjo jauną žmoną, kuri buvo pikta ragana, ir dukterį, kuri buvo jo žmonai podukrė.

Pamotė labai neapkentė savo podukrės, kadangi ji buvusi labai graži ir ją mylėję visi, kas tik nors vieną kartą buvo pamatęs.

Arti ar toli, niekas nežino, gyvenęs jaunas bernas, labai gražus ir puikus, jog kito jam panašaus pasaulio nebuvo.

Tas bernas, išgirdęs apie gražią mergelę, taip pagalvojo:

— Aš esu visų bernų gražiausias ir narsiausias. Sako žmonės, kad kito tokio, kaip aš, nėra. Jei taip, tai aš turiu gauti sau per žmoną tą mergelę, kuri už visas kitas mergeles gražiausia ir meiliausia.

Taip pamanęs, jis pasibalnojo žirgą, nes tuomet į mergas bernai pirštis dar raiti jodinėdavo, ir nujojo ton šalin, kur toji mergelė gyveno.

Ar ilgai jojo, ar trumpai, niekas dabar nežino, bet pagaliau prijojo gražiosios mergelės tėvo dvarą.

Prijojęs dvarą, pririšo savo žirgą prie rūtų darželio, o patsai ėmė klausinėti, kur yra toji mergelė, kuri už visas kitas pasaulio mergeles gražiausia.

Tuo metu jauna mergelė buvo vyšnių sode, rinko gailių raseles ir ja prausė baltas rankas ir skaistų veidelį.

Kai bernas įjojo kieman, jį sutiko pamotė. Sutikusi ir pamčiusi, kokis jis gražus, tuojau pamilo jį, o pamilusi tarė, kad ji esanti toji mergelė.

Bernas pažiūrėjo į ją ir tarė:

— Nežinojau, kad žmonės netiesą kalba. Dėl tokios, kaip tu, neverta buvo žirgas varinėti, didelę kelionę pakelti!

Taip pasakęs, nusigrėžė ir norėjo jau eiti, iš kur buvo atėjęs, sėsti žirgan ir joti, iš kur buvo atjojęs.

Bet dar žirgan nesėdo, dar žirgo nepriėjo, kai išvydo jauną mergelę, gailia rasa veidą besiprausiančią.

Pamatė — ir pamilo. Pamilęs priėjo, paėmė ją už baltų rankų ir kalbėjo meilūs žodžius, kvietė mergelę žirgan sėsti, jojo aukštan dvaran joti.

Bet mergelė nesutiko.

— Prašyk tėvelį. Jei leis, tekėsiu.

Bernas nuėjo aukšton klėtin, surado seną tėvą, žemai nulenkė prieš jį savo puikią galvelę ir ėmė prašyti, kad jam savo gražią dukrelę atiduotų, už jo tekėti jai leistų.

Tėvas leidžia, bet pamotė, pavydo kupina, neleidžia.

Maldavo maldavo bernelis — vis nesutinka pamotė, ir gana. O kai pamotė nesutinka — ir tėvas sutikti nenori.

Verkė ir jauna mergelė, kuriai bernelis patiko. Verkė prašė, kad jai tekėti už berno leistų, kad leistų vykti į jo aukštus dvarus.

Tėvas sutiktų, bet pamotė nesutinka — ir gana. O kai pamotė nesutinka — ir tėvas sutikti nenori.

— Neteks jis man,— galvojo pamotė,— tenetenka ir jai.

Tada bernelis stvėrė mergelę, pasodino ant žirgelio, sudavė žirgui kančiukėliu per šonus, paspaudė pentinėlius — ir nuskrido žirgas kaip paukštėlis.

Tėvas buvo nustebintas, bet pamotė ragana baisiai įsiuto.

— Nedajosi, berneli, savo dvaro! — suriko ji.

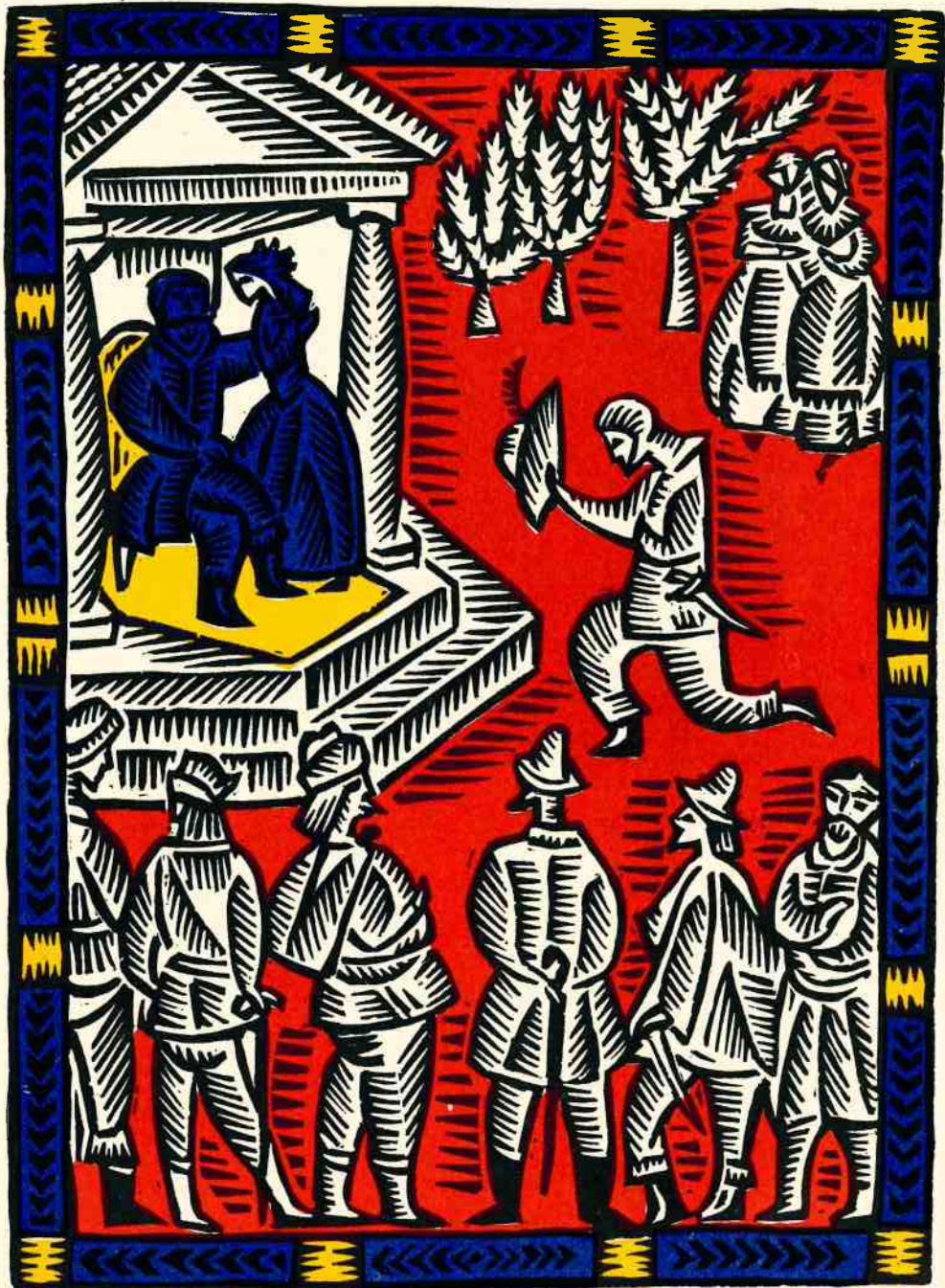
— Nedajosiu, tai paukšte parskrisiu,— atsakė bernas atsi-
gręžęs.

— Gerai, skriskite paukščiais! Tik kai parskrisite, niekas
judviejų nepažins,— užbūrė ragana ir pavertė juodu paukšte-
liais, pilkais karvelėliais.

Taip jiedu ir pasiliko karvelėliais, bet savo likimo nekeikia,
tik mylisi, bučiuojasi, ulba, burkuojasi. . . Ir taip iki šios die-
nelės.

A I T V A R A S

GYVENO garsus ir turtingas ponas, kuris turėjo daugel dvarų, tiek daug girių, pievų ir laukų, jog patsai jų ribų nežinojo.

Jis turėjo tik vieną dukterį, ir daugiau vaikų nebuvo. Todėl jis buvo pasiruošęs palikti jai visus savo turtus, dvarus ir girias. O kadangi ponas buvo išdidus, jis norėjo surasti savo dukteriai tokį pat išdidų ir turtingą vyrą, kokis buvo jisai pats.

Daugel jaunųjų ir senesniųjų vyrų piršosi pono dukteriai, bet nė vieno jų išdidus ponas sau žentu pasirinkti negalėjo: vienas turtingas, bet negarsios giminės, kitas — garsios giminės, bet maža turi turtų; tasai jaunas ir gražus, bet neišdidus, kitas vėl būtų ir turtingas, ir išdidus, ir garsios giminės, bet senas ir negražus — ir pagailo jam dukters, josios jaunųjų dienų.

Taip rinkosi vienus metus, kitus metus, pagaliau pasirinko tokį, kuris jam labiausiai patiko; jis buvo ir išdidus, ir turtingas, ir garsios giminės, ir nesenas, bet negražaus veido ir šiurkštaus būdo.

Nors tėvui patiko, bet duktė už jo tekėti nenorėjo, tik prieštarauti bijojo, todėl prašė, kad sutuoktuves atidėtų vis ilgesniam ir ilgesniam laikui. Pagaliau įkyro tėvui atidėlioti, ir jis, pasišaukęs dukterį, sako jai:

— Esu jau senas ir greitai galiu mirti. Todėl neatidėliosisiu daugiau tavo vestuvių, ir per vieną mėnesį tu už vyro turi ištekėti.

Duktė mėgino dar tėvą prašyti, bet tasai ir klausyti neklausė ir liepė tuojau vestuvėms ruoštis.

Nuliūdo jauna mergelė ir nuliūdusi išėjo girion pasivaikščiotų, savo likimą apverktų, apie būsimą gyvenimą su nemylimu vyru pagalvotų.

Taip begalvodama, taip besisielodama, pati nepamatė, nepastebėjo, kai girių gelmėsna nuklydo, ir apsižvelgė, apsidairė tik tuomet, kai žaibai sužaubavo, perkūnai sugriaudė, juodi debesys dangų apniaukė, žemę aptemė.

Norėtų mergelė grįžti, norėtų namopi skubėti, bet nežino, kur turi eiti, kurion pusėn žingsnį žengti.

O debesys vis arčiau ir arčiau, o žaibai vis labiau ir labiau dangų raižo, o perkūnai vis smarkiau ir smarkiau griaudžia.

Jau ir paukščiai nutilo, lapų gelmėse pasislėpė, jau ir pirmi lašai reti, bet skaudūs, dideli, kaip ašaros, ėmė kristi, o ji vis nežino, nei kur turi eiti, nei kur pasislėpti.

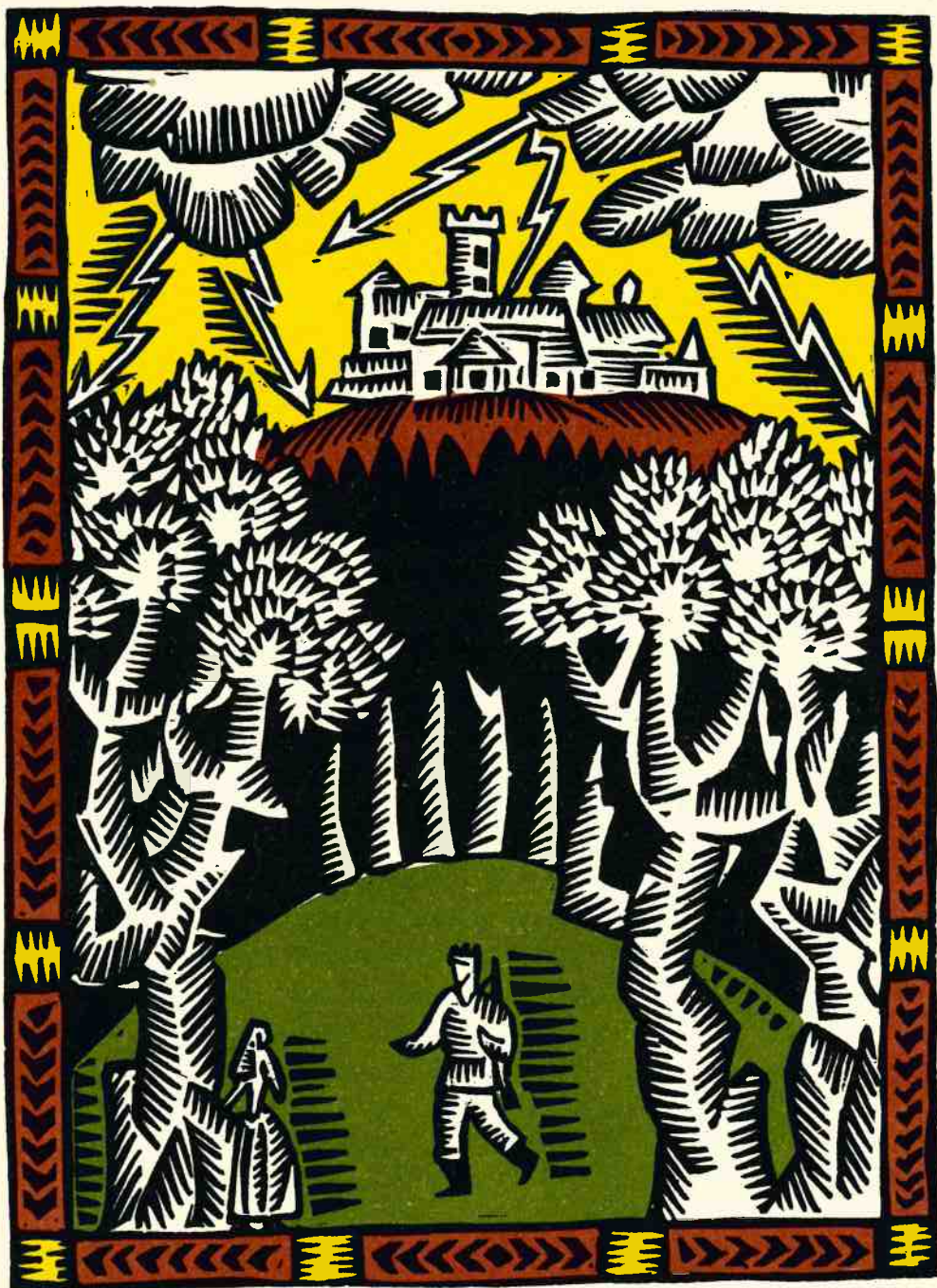
Atsistojo po ažuolu plačiašakiu ir verkia. Tik girdi staiga žodžius:

— Toli, jaunoji mergele, nuklydai nuo ten, kur žmonės gyvena. Nepatogu girioje ir baisu, kai audra siaučia.

Žiūri mergelė, kad prieš ją stovi jaunas, gražus bernelis geltonplaukis. Ant peties jam kabo šautuvas ilgavamzdis, ant galvos kiaunės kepurė, povo plunksna padabinta. . .

Pamanė, pažino mergelė, kad tai ne piktas žmogus, kur girių tankmėse dienomis slapstosi, o nakčia iš ten išeina žmonėms praeinantiems, pravažiuojantiems kėlių pastotų, bet girios klajūnelis, jaunas medinčius.

Nusidžiaugė mergelė ir pasisakė esanti paklydusi, girių gelmėn netikėtai nubridusi ir dabar nežinanti, audros užklupta, kur eiti turi, kurion pusėn savo žingsnius nukreipti reikia.

— Aš čia netoli žinau saugią vietą. Ten mudu audrą praleisiva, o paskui aš tave išvesiu į tavo tėvo dvarą, nes man girioje žinomi visi keliai ir kekeliai, išvaikščioti išbraidžioti visi takai ir takeliai.

Paėmęs už rankos, jis nuvedė mergelę didelėn olon. Ten, kol audra užė, jiedu sėdėjo, bernas mergelę klausinėjo, kas ji per viena, kur josios tėvo aukšti dvareliai, kodėl nubrido viena girelės gelmėn.

Visa papasakojo atvirai mergelė, nes tokie nuoširdūs buvo jauno medinčiaus žodžiai, tiek užuojautos reiškė jo lipšnus jaunas balsas, tiek švelniai kalbėjo, taip meiliai į ją žiūrėjo, jog tuojuo mergelės širdį pagavo.

Kas jis per vienas buvo, kaip čia atsirado, jį klausti mergelė neišdrįso, o jis patsai nepasisakė.

Kai audra praūžė, praslinko, išvedė jauną mergelę žavintis medinčius tiesiog į jos tėvo dvarą.

Išvedęs padavė jai baltą ranką, atsisveikino ir persiskyrė. Ji nuėjo tėvo dvaran, kur josios nusigandę visi seniai laukė, o jįsai sugrižo giriosna.

Visą naktį jaunoji mergužėlė užmigti negalėjo, akių nesudėjo, vis galvojo apie jauną medinčių, apie jo gelsvus plaukus, mėlynas akis. Jo švelnūs balsas nuolat ir nuolat skambėjo jos ausyse.

Ankstų rytą užsikėlusi, baltai nusipraususi, dailiai pasipuošusi, vėl išėjo jauna mergelė girion — ir ėjo vis toliau ir brido vis giliau, belaukdama, besitikėdama, kad vėl pasitiks, kad vėl pasimatys su jaunu medinčium, kuris josios širdelę sužavėjo.

Netoli dar nuėjo, negiliai dar nubrido, kai jaunas medinčius vėl jai kelią pastojo, šiais žodžiais ją prakalbindamas:

— Ar vėl nori, jaunoji mergužėle, girioje paklysti, ar mane, medinčių, pamatyti, kad taip toli girion nuėjai?

Nieko mergelė neatsakė, tik skaistūs veidai kaip spalgena, kaip putino uogos paraudo.

— O gal tau patiko girios gelmės, gal nori sužinoti, kaip gyvena girioje žvėrys ir žvėrelės, dideli ir maži paukšteliai?

Vėl nieko jam neatsakė jauna mergelė, tik dar labiau paraušo ir pajuto, kad džiugingas susijaudinimas jai žadą užkando.

— Giria plati, savo kojėlėm jos neišbraidysi, savo skersnais žingsneliais neišžingsniuosi.

Sušvilpė jaunas medinčius, ir kur buvęs, kur nebuvęs, atsirado širmas žirgelis.

Jaunas medinčius švelniai mergelę apkabino, balnelin pasodino — ir nujojo abu girių gėlmėna. Kur jodinėjo, ką jaunu kalbėjo, niekas nežinojo, tik žalia girelė girdėjo, tik girių paukšteliai matė.

O kai saulė sėdo ant medžių, jaunoji mergelė vėl buvo savo tėvo dvare.

Ir vėl visą naktį miego nemiegojo jauna, tik vis svajėjo apie jauną medinčių. Jau saulei betekant, pamanė:

— Ne man bernelis skirtas, ne man likimo lemtas! Ne mano laimei jaunasis gimė, ne mano džiaugsmui puikusis augo.

Taip pamaniusi, suleido šviesias akis ir užmigo valandėlei.

Kai pabudo, nutarė daugiau girelėn nebevaikščioti, jauno medinčiaus nebesutikti, su juo daugiau žodžių nebekalbėti.

Taip nutarus, vieną dienele ir kitą girion nenuėjo.

Verkė giria, dejavo. Viesulai šakas laužė, viršūnes lankė, aitvaras, viršūnėmis lakstydamas, švilpė, šūkavo, dejavo. Bet mergelė to nežinojo, girelėn nėjo ir ton pusėn net žvelgti nepažvelgė.

Kai atėjo trečioji dienele, neiškentė jaunoji mergelė, pati nepajuto, nepamatė, kai kojos nunešė ją vėl žalion girion, kurion vos įėjus, sutiko jauną medinčių.

Kur jiedu vaikščiojo, ką jiedu ten darė, ką kalbėjo, tik viena girelė žinojo.

Ir ėmė dabar girion jauna mergelė vaikščioti kas vieną dienele.

Slinko diena po dienos, o puikaus ir išdidaus pono dukrelė kasdien girelėn viena vaikštinėjo, o apie vestuves ir galvoti negalvojo.

Ir klausia ją išdidus tėvas, ar jau yra paruošusi visa, kas mergelei reikia turėti, už vyro betekant.

— Netekėsiu, išdidus tėvužėli, už to, kurį man esi parinkęs. Aš kitą bernelį pažinau, aš kitą bernelį pamilau. Arba už jo tekėsiu, arba visai netekėsiu.

Ėmė tėvas ją klausti, kur yra tasai bernelis, ar turtingi jo tėvai, ar garsi giminė, kur yra jo platūs dvarai, aukšti rūmai.

Nieko mergelė pasakyti negalėjo, nes pati nežinojo, nei kas jis yra, nei kas jo tėvai, nei kur jo aukšti dvarai, nei kokios jis giminės — klausti jo neklausė, o jisai patsai nepasisakė.

Tik papasakojo tėvui, kad jos bernelis, kurį ji pamilusi yra, girios klajūnėlis, jaunas medinčius.

— Kol saulė danguje, valkata, nežinomos giminės klajūnas, mano žentu nebuvo ir nebus.

Skaudžiai išbarė tėvas dukrelę. Gailiai verkė jaunoji mergelė, bet jos ašarų tėvas dabon nedėjo, liepė ją nuvesti aukšto bokšto kambarin, užraktais užrakinti, šovinėmis užšauti, kad

išeiti negalėtų, girion nepatektų, su jaunu medinčium nepasimatytų.

O patsai atsisėdo už baltų skobnių ir parašė būsimajam žen-tui, kurį pats sau pasirinko, kad greičiau pulką parinktų, jo dvaran su juo atjotų, su jo jaunąja dukrele susituoktų.

Kai apie tai sužinojo jauna išdidaus pono duktė, ėmė pra-šyti tarnaitę, kuri su ja buvo, kad slaptai iš dvaro išeitų, žalion girion nuvyktų, ten jauną medinčių surastų ir papasakotų jam visa, ką yra mačiusi, ką yra girdėjusi.

Kaip prašė jaunoji pono duktė, taip ir padarė jos ištikima tarnaitė.

— Pasakyk jaunai mergelei, kad aš ją dar šią naktį aplanky-siu,— liepė pranešti paslaptینگasis medinčius.

Visą vakarą iki gilios nakties laukė, ant baltų rankų rymo-dama, jaunoji mergelė. Dar pirmiems gaidžiams nesugiedojus, aplankė ją medinčius — nepamatė, nepajuto, kai dvaran įjojo, kai aukšton klėtin įėjo. Nepamatė nei ji, nei budrūs pono tar-nai, nei patsai išdidus ponas.

Papasakėjo jam visa nudžiugusi mergelė — ir savo vargus, ir savo džiaugsmus, ir ką su tėvu buvo kalbėjusi.

— Pasakyk dabar man, berneli, kas tu esi, ar garsios gim-i-nėlės, ar turtingų tėvų sūnus, kur tavo platūs dvarai, aukšti rūmai?

— Jei mane myli, mylėk ne dėl garsios giminėlės, bet dėl mano jaunos jaunystėlės. Jei nori už manęs tekėti, man pri-klausyti, ne dėl mano plačių dvarų, ne dėl mano aukštų rūmų, tik dėl mano meilės tekėki.

Prisiekė, pažadėjo jauna už jo tekėti, jam mielai priklausy-ti, nors jis būtų vargšo ūkininko sūnus ir jai tektų vargti, skurde gyventi visą savo amžių, bet tik su juo.

— Tik kaip aš savo tėvą palenksiu, koku būdu iš jo valios išsivaduosiu.

— Tikėk manim, jaunoji mergele! Jei net tau pas altorių tektų su nemylimu atsiklaupiti, ir tada tave išvaduosiu, kitam tavęs neužleisiu.

Kai jis taip kalbėjo, sugiedojo gaidžiai, sužvengė po langu širmas žirgelis.

— Lik sveika dabar, mylimoji! Mano žirgas nekantrauja.

Tai pasakęs, paspaudė jos baltą ranką, pabučiavo jos skaistų veidelį ir šoko per langą ir tiesiog pataikė ty mo balnan.

Sudundėjo žemė, sušlamėjo medžiai, suūžė viesulas — ir nepamatė mergelė, kur dingo, kur nujojo jaunas medinčius.

Patiko dar labiau mergelei vikrusis medinčius, ir ėmė ji dabar giliai tikėti, kad savo žodį jis ištesės, ją iš tėvo valios išvaduos. Bet dienos slinko, o apie jį nieko nebuvo girdėti.

Štai jau rūbai sutuoktuvėms pasiūti, valgiai gėrimai paruošti, svečiai sukviesti — o apie jauną medinčių nieko nebuvo girdėti. Kur buvo, ką manė, ką darė, niekas nieko nežinojo.

Štai ir jaunas su pulku atjojo, jį žaliu vynu jaunoji privitojo — niekas nieko nežinojo apie jauną medinčių, niekas jo nematė, apie jį niekas nieko negirdėjo.

Štai ir žirgai subalnoti, ir karietos sukinkytos bažnyčion važiutuų — dar vis tikisi mergelė, tikisi iki paskutinės valandėlės.

Skamba jos ausyse jauno medinčiaus žodžiai: „Jei net pas altorių tektų su nemylimu tau atsiklaupti, ir tada tave išvaduosiu, kitam tavęs neužleisiu!“

Jau žirguosna sėdo jaunojo broliai palydai, kariatosna susodino jaunosios draugeles seserėles — vis dar tiki mergužėlė.

Jau iš kiemo išjojo, išvažiavo, jau šventą bažnytelę privažiavo — vis nėra ir nėra jauno medinčiaus, bet tiki mergelė, kad atvyks, kad dar ją nuo skaudaus likimo su nemylimu susituokti išgelbės.

Štai ir bažnyčion įėjo, šalia tėvo parinkto jai jauno berno atsistojo, bet vis dar laukia medinčiaus jauna mergelė.

Štai ir žvakės užžibino, vargonai sudūdavo, kunigas į altorių priėjo, šventą giesmę užgiedojo. . .

— Kur tu, kur tu, mielas bernužėli? — pagalvojo nusiminusi mergelė.

Tik štai papūtė staiga viesulai, sudrebėjo suskambėjo bažnyčios langai, visos durys atsidarė, visos žvakės užgeso.

Žaibas sužaubavo, kaip ugnine juosta perskriedė bažnyčią, kibirkštėmis į visas puses pasipylė.

— Aš čia! — sušuko jaunas medinčius, viduje bažnyčios atsistojęs, ugninėmis kibirkštėmis žaibais apsišarvojęs. . .

Nusigando kviestieji svečiai, jaunųjų pulkai ir tie, kur pažiopsoti, pasižiūrėti atėjo — visi nusigando, kur kas galėdamas pasislėpė.

O jaunas medinčius puolė prie mergelės, pagriebė ją ant rankų, kaip vėjas plunksnelę, ir, išnešęs ją iš bažnyčios, sėdo su ja savo širman žirgan.

Tik viesulai vėl sužė, tik vėtros sustaugė, dulkių verpetus padangėсна keldami, medžių šakas laužydami — pranyko jaunas medinčius — ir niekas nepamatė, kur nujojo, kurion pusėn žirgą leido. Čia stovėjo, čia žirgan sėdo, o čia jo jau nebėra.

Ir niekas nebematė daugiau nei jaunosios mergelės, nei girių klajūnelio — medinčiaus. Kur dingo, kur pražuvo, niekas iki šiol nesužinojo.

Tik sužinojo, tik dasiprato žmonės, kad tai buvo ne paprastas raitužėlis, ne paprasto tėvo sūnelis, bet patsai aitvaras, visų viesulų karalius.

TURINYS

LAKŠTINGALA	5
Pirmas padavimas	7
Antras padavimas	19
Trečias padavimas	33
GEGUTĖ	41
Pirmas padavimas	43
Antras padavimas	47
KARVELIS	49
AITVARAS	55

VIDUTINIAM MOKYKLINIAM AMŽIUI

Видцас Креве

ЛЕШИЙ

На литовском языке

Redaktorė D. Venclovaitė

Techn. redaktorius V. Zdancevičius

Korektorė G. Bukauskienė

Pasirašyta spaudai 1970.VI.18. Leidinio Nr. 6227. Tiražas 50 000 egz.

Popierius 70×90¹/₁₆—2,125 pop. l.=4,97 sp. l.; 3,2 leid. l. Spaudė

„Vaizdo“ sp. Vilniuje, Strazdelio l. Užsak. Nr. 487. Kaina 33 kp.

7—6—3

98—70 V

V. LI

Kr 204